

**KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI BOLALARDA YASSIOYOQLIK DEFORMATSIYASINING
QAD-QOMATGA TA'SIRI**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15424587>

Toshtemirova M. A.

*Farg'ona Davlat Universiteti Zoologiya va Umumiy biologiya kafedrası katta
o'qituvchisi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)*

S.Sh. Turdaliyeva

Farg'ona Davlat Universiteti, Magistratura bo'limi, Biologiya yo'nalishi 1-kurs magistri

Annotatsiya: *Mazkur tadqiqot kichik maktab yoshidagi bolalarda yassioyoqlikning ularning umurtqa qiyofasi va umumiy qad-qomatiga ko'rsatadigan ta'sirini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqot Farg'ona shahri umumta'lim maktablarining 1–4-sinflarida 120 nafar bola ishtirokida olib borildi. Natijalarda yassioyoqlikka ega bo'lgan bolalarda yelka notekisligi, bel lordozining kuchayishi, umurtqa qiyshayishi va yurish buzilishlari ko'proq uchrashi kuzatildi. Bu esa pediatriyada erta ortopedik skrining va profilaktik choralarni kuchaytirish zaruratini ko'rsatadi.*

Kalit so'zlar: *yassioyoqlik, qad-qomat, umurtqa, skolioz, maktab yoshi, bolalar, ortopediya.*

KIRISH

Qad-qomat inson salomatligining muhim ko'rsatkichlaridan biri bo'lib, ayniqsa o'sayotgan organizmda skelet-muskul tizimi rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Kichik maktab yoshida (7–10 yosh) tananing skelet tuzilishi shakllanib boradi va aynan shu davrda rivojlanayotgan yassioyoqlik (pes planus) kabi ortopedik muammolar bolalarning qad-qomatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Yassioyoqlik – bu oyoq kaftining fiziologik qavariqliklarining yo'qolishi yoki tekislanishi bo'lib, tananing og'irlik markazining o'zgarishiga, umurtqa pog'onasi yuklamasining noto'g'ri taqsimlanishiga olib keladi. Tadqiqotning maqsadi – Farg'ona shahri maktab o'quvchilari misolida yassioyoqlikning bolalarda qad-qomatga ko'rsatadigan ta'sirini aniqlashdir.

Metodlar

Tadqiqot dizayni: Kesimiy (cross-sectional) epidemiologik tadqiqot. Ishtirokchilar: Tadqiqotda Farg'ona shahri 5 ta umumta'lim maktabining 1–4-sinf o'quvchilaridan tanlab olingan 120 nafar bola (60 nafar o'g'il va 60 nafar qiz) ishtirok etdi.

Baholash usullari:

1. Yassioyoqlikni aniqlash: Plantografiya (nam iz) va ortopedik tekshiruv asosida.

2. Qad-qomat bahosi: Skolioz – vizual tekshiruv va skoliometr yordamida;

Lordoz/kifoz – lateral proyeksiya baholovi; Yelka simmetriyasi – chiziqli o'lchov bilan;

Yurish xususiyatlari – kuzatuv asosida.

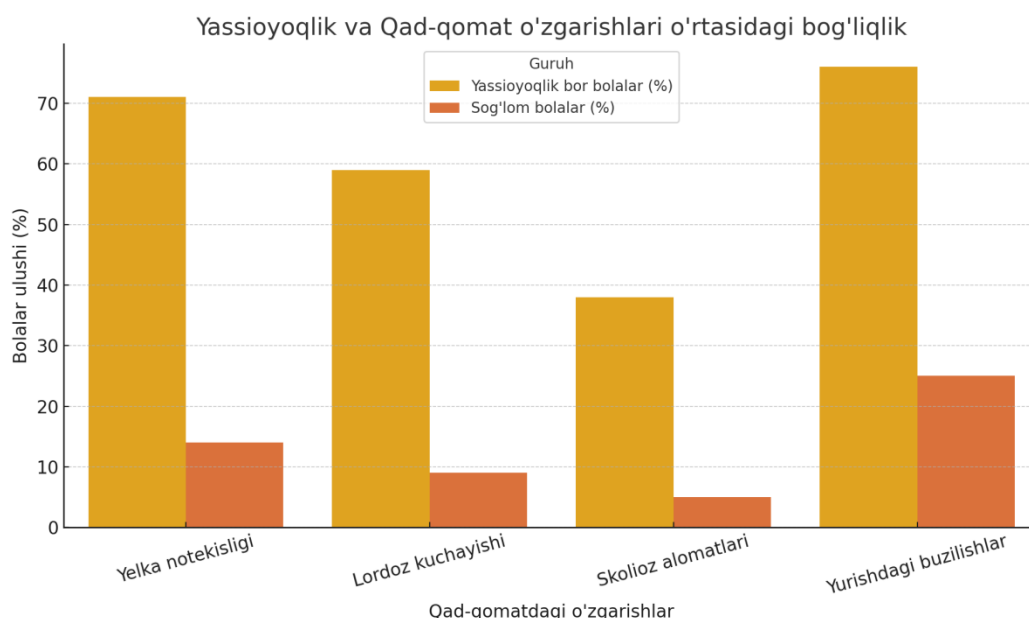
Statistik tahlil: Ma'lumotlar Excel va SPSS dasturlari yordamida tahlil qilindi. Yassioyoqlik bor bolalar bilan sog'lom bolalar o'rtasidagi farqlar χ^2 testi va t-test orqali baholandi. $P < 0.05$ – statistik ahamiyatli deb olindi.

Natijalar

Tadqiqotda 120 nafar boladan 42 nafari (35%)da yassioyoqlik aniqlandi. Yassioyoqlik bilan og'rig'an bolalarning 71%ida yelka notekisligi, 59%ida bel sohasida lordozning kuchayishi, 38%ida esa skolioz alomatlari kuzatildi. Sog'lom bolalarning faqat 14%ida yelka notekisligi va 9%ida yengil lordoz kuzatildi. Yassioyoqlik bor bolalarda yurishdagi o'zgarishlar (oyoqni tashlab yurish, tez charchash) sog'lomlarga qaraganda 3 baravar ko'p qayd etildi. Statistik tahlil natijasida yassioyoqlik va qad-qomat buzilishlari o'rtasida ishonchli korrelyatsiya aniqlandi ($P < 0.01$).

Jadval 1. Qad-qomatdagi o'zgarishlar uchrashish foizi

Qad-qomat o'zgarishi	Yassioyoqlik bor bolalar (%)	Sog'lom bolalar (%)
Yelka notekisligi	71	14
Lordoz kuchayishi	59	9
Skolioz alomatlari	38	5
Yurishdagi buzilishlar	76	25

MUNOZARA

Tadqiqot natijalari yassioyoqlik kichik maktab yoshidagi bolalarda skelet-muskul tizimi buzilishlari, xususan qad-qomatning notekis shakllanishiga olib kelishini ko'rsatdi. Bu holat o'z vaqtida aniqlanmasa, keyinchalik umurtqa deformatsiyalari, bel og'riqlari va to'g'ri yura olmaslik kabi jiddiy muammolarga sabab bo'lishi mumkin. Xalqaro tadqiqotlar ham ushbu deformatsiyaning bolalarda holat buzilishlariga olib kelishini tasdiqlagan. Yassioyoqlik erta

bosqichda aniqlansa, ortopedik poyabzal, jismoniy mashqlar va fizioterapiya yordamida bu salbiy oqibatlarining oldini olish mumkin. Shuning uchun, umumta'lim maktablarida ortopedik skrining tadbirlarini joriy etish dolzarb hisoblanadi.

XULOSA

Farg'ona shahri maktablarida o'tkazilgan tadqiqot shuni ko'rsatdiki, yassioyoqlik kichik maktab yoshidagi bolalarda qad-qomat buzilishlari bilan bevosita bog'liqdir. Erta aniqlash va profilaktik chora-tadbirlar ko'rish orqali bolalarda sog'lom skelet-muskul rivojlanishini ta'minlash mumkin. Shuningdek, ushbu yoshdagi bolalar orasida ortopedik profilaktika bo'yicha ota-onalar va o'qituvchilarni xabardor qilish zarur.

ADABIYOTLAR:

1. Staheli L.T. Fundamentals of Pediatric Orthopedics. Lippincott Williams & Wilkins, 2020.
2. Evans, A.M. (2019). The flat foot in children: Diagnosis and treatment. Journal of Pediatric Orthopaedics, 39(5), 285–290.
3. Uzbek Ministry of Health. (2021). Ortopediya va travmatologiya bo'yicha klinik protokollar.
4. Pavlovich, M. & Jorayev, B. (2022). School screening and postural assessment in early childhood. Uzbek Medical Journal, 4(2), 34–39.